

Orta Doğu ve Batı Asya Bölgesi'ndeki SKA'ların Yerelleştirilm esine Yönelik Desantralize İşbirliği

MEWA Bölgesi'ndeki kalkınma zorluklarının bağlamsallaştırılması

Kendine has ve farklı özellikleriyle öne çıkan Orta Do u ve Batı Asya (MEWA) bölgesi, adından da anlaşılacağı gibi, co rafi olarak Orta Do u ve Batı Asya olmak üzere iki alt bölgeden ve toplam 15 ülkeden oluşmaktadır. İki dünyanın bir arada var olması, bölgenin benzersizliğine yönelik önemli bir katkı unsurudur. Gayri Safi Yurt içi Hasıllar (GSY H) ve doğal kaynakların (petrol dâhil) miktarındaki artışla birlikte, Körfez Birliği Konseyi üyesi Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), dünyanın son derece kentleşmiş ve çok zengin ülkeleri listesinde kendine kolayca yer bulmaktadır. Yine de aynı bölgede bulunan Filistin, Afganistan ve Yemen, barışsız ekonomilerinin yanında var olan ciddi sosyo-ekonomik zorluklarla bo u maya devam etmektedir.

Kalkınma konusunda karıla şılan diğer zorlukları incelemeyen önce, dünya çapında kamu sağlığına ve ekonomilere büyük yük getiren küresel bir yıkıcının varlığını da kabul etmek önemlidir. Dünyanın COVID-19 salgınıyla birlikte diz çöküşünün üzerinden iki yıl geçmiştir. Aşının toplu olarak uygulanmaya başlanması gibi kapsamlı ve ileri müdahalelere rağmen, enfeksiyon oranlarındaki dalgalanma devam etmektedir. Bölgedeki hükümetler, son iki yıldır pandemiye acilen müdahale edebilmek için birbiriyle yarışan politika hedeflerine öncelik vermemeye çıkmazıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle, COVID-19 pandemisi eklemdaki yeni boyutun ve bunun karma şık etkilerinin, gelişimsel zorlukları artırdığını vurgulamakta fayda vardır.

UCLG *Orta Do u Pozisyon Belgesinde* savaşlar, çatışmalar, göç hareketleri ve sınırlı kaynaklar eklemdaki dâhili unsurlara bağlı olarak bölgede karşılaşılan gelişimsel zorlukları kategorize edilmiştir. Bununla birlikte, içsel zorlukların ön saflarında sosyal eşitsizlikler ve yönetim sorunları yatmaktadır. İkinci sorgularken bir adım geri gitmek ve bölgenin co rafi yapısına dikkat etmek önemlidir. Orta do u ülkelerindeki insanlar kültürel, dilsel ve tarihsel olarak birbirleriyle özdeşleşirken, Batı Asya'daki insanların yaşam biçimleri önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Parçalanmış sosyal uyum önem arz etmeyen bir konu gibi görünse de etkisi çok büyüktür.

Kalkınma bağlamını belirlerken, hükümet yapılarının idari açıdan son derece merkezi olduğu ve bunun da Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin (LRG'ler) özellikle mali ve kentsel yönetim alanlarında herhangi bir tam özerklik uygulamasını sınırladığını takdir etmekte fayda vardır. Ayrıca, merkezileşmenin etkileri genellikle temel hizmetlerin dengesiz dağılımına yol açarak dikkatleri diğer önceliklerden ve toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımlar gibi diğer gündemlerin yerine getirilmesinden uzaklaştırmaktadır (*Orta Do u Pozisyon Belgesi, 2019*).

UCLG *Orta Do u Pozisyon Belgesinde* tanımlandığı üzere, bölgeyi karakterize eden en önemli zorluk savaş, sistemik çatışmalar ve göç hareketleriyle ilgili olanlar olsa da, önemli bir endişe alanı ve yönlendirilmesi son derece karma şık olan dümanlıkların ve artan gerilimlerin devam eden ve yinelenen doğasıdır. Kökeni

Giriş

2000'li yılların başına kadar dayandırılabilen bu savaşlar; Afganistan ve Irak'tan sonra şimdi de Suriye ve Yemen'i tamamen yıkıma uğratmıştır. Bu durum kitlesel siyasi istikrarsızlığa yol açmış ve LRG'lerin su ve kanalizasyon, katı atık yönetimi, elektrik, barınma, eğitim ve sosyal refah gibi temel hizmetleri vermesini engellemiştir. Vatandaşlar bu büyüklükte bir insani krizle karşı karşıya kaldığında hayatta kalmaları pamuk ipliğine bağlı hale geldiğinden birçok vatandaş, komşu ülkelere sığınmak için kaçmayı tercih etmektedir.

Bu bağlamda *UNICEF'in* (2022) Suriye krizini küresel ölçekte en büyük yerinden edilme krizi olarak kabul ettiğini belirtmek gerekir. Bu durum; Irak, Ürdün, Lübnan, Türkiye ve Mısır genelinde istatistiklere göre 5,7 milyon kayıtlı mültecinin varlığıyla da desteklenmektedir. Buna göre Türkiye 3,6 milyon Suriyeliye ev sahipliği yaparken, Ürdün 1000 vatandaşa 89 (1,3 milyon) mülteci ile nüfusuna göre en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülkedir. Mısır ve Irak da, sığınmacıları mümkün olan en iyi şekilde barındırmaya yönelik çabalarını sürdürmektedir. Bu ülkelerde barındırılan mültecilerin kamplara ve gayri resmi yerleşim yerlerine dağıldığı, kalan mültecilerin ise toplumlara entegre olduğu bildirilmektedir. Hızlı göç oranları nedeniyle, ev sahibi ülkelerin hükümetleri şişirilmiş nüfuslarla boğuşmakta ve bu nedenle kamu kaynaklarının, altyapının ve temel hizmetlerin sağlanması kapasitesini büyük ölçüde zorlamaktadır. COVID-19'un ortaya çıkışı küresel bir tehdit oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda sağlık hizmetlerine ve diğer temel hizmetlere erişimi kesintiye uğratarak kentleşme sorunlarını derinleştirmiştir.

Aynı zamanda, bölgede iklim değişikliği yıllar içerisinde ilerlemiştir ve şiddetini artırmaya devam etmektedir. İklim değişikliği çevrenin refahına meydan okumaya, ekosistemleri tahrip etmeye ve küresel olarak toplulukları tehdit etmeye de devam etmektedir. Yükselen deniz seviyeleri, düzensiz hava durumları ve gezegenin genel yozlaşması, eldeki bu karmaşık sorunun köklü etkilerinden sadece birkaçıdır. Bu bağlamda, *UCLG Orta Doğu Pozisyon Belgesi* (2019) çevresel kırılganlıkların altını çizerken, kurak arazi ve sınırlı yağış nedeniyle azalan su arzının (özellikle Ürdün'de) uzun süredir devam eden zorluğuna vurgu yapmaktadır. Artan sıcaklıklar, tarım sektörünü yoğun olarak etkilemesi sebebiyle gıda güvenliğini de tehdit etmektedir. Düzensiz hava koşulları mahsulün büyümesini engellemesi sebebiyle ani bir kıtlık tehdidi oluşturur ve bu nedenle nüfusun göç olasılığını artırır.

Daha önce de belirtildiği gibi, MEWA bölgesindeki bazı ülkeler, petrol gibi zengin yer altı doğal kaynaklarıyla bilinmektedir. Su arzındaki azalmaya dikkat çeken bu durum, nüfusun nehirler gibi doğal su kaynakları üzerinde ek bir baskı oluşturmaya neden olmaktadır. Bu doğal kaynaklar yanlış yönetilmeye ve kötüye kullanılmaya meyillidir; bu da gerginliklerin yeniden artmasına yol açacak ve böylece istikrarı yeniden kazanma çabalarında dikkatler barışı koruma çabalarına verileceğinden iklim değişikliğini ikincil bir mesele haline getirecektir (*Orta Doğu Pozisyon Belgesi*, 2019).

Giriş

Son olarak, bu zorlukları biraz daha karmaşık hale getiren şey, tüm bölgeyi tam olarak temsil eden merkezi bir hükümetler birliğinin olmamasıdır. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ve Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) gibi bölgesel örgütler meselelerin ele alınmasında aktif olarak yer alsa da, farklı hedefler ve öncelikler nedeniyle mevcut ihtiyaçlara cevap verememektedir (*Orta Doğu Pozisyon Belgesi, 2019*).

SKA'ların etkinleştiricisi olarak MEWA Bölgesi'nde Desantralize

Makalenin bu bölümünde daha geniş kalkınma bağlamını özetledikten sonra, bölgedeki desantralize işbirliğinin (DC) rolü ve SKA'ların etkinleştirilmesindeki potansiyel rolü üzerinde düşünülmektedir. Seçilen görüşmelerden, masaüstü analizinden, UCLG MEWA ekibi tarafından bir eğitime hazırlanırken gerçekleştirilen bir anketten,

MEWA liderlik ekibi ile eğitim sonrasında dört aylık bir katılım süresi boyunca gerçekleştirilen bir odak grup çalıştıyından ve araştırmacı gözleminden yararlanır. MEWA'nın bir bölge olarak benzersiz olduğu, tarihinin ve karşılaştığı zorlukların Afrika veya Latin Amerika bölgelerindeki ülkelere benzemediği göz önünde bulundurulduğunda, belediyeçilik sürecine kısa bir tarihsel bakış atılacaktır.

Erken Tarih

Başlangıç noktası olarak, MEWA bölgesindeki ülkeleri yöneten Osmanlı İmparatorluğu'nun Bizans ve Roma İmparatorluğu boyunca devam eden güçlü bir desantralizasyon mirasına sahip olduğunu belirtmek ilginçtir. Örneğin; 15. yüzyılın başlarında Türkiye'de belediye hizmetlerinin vakıf olarak bilinen dini mekanizmalar tarafından verildiği yerel idari mekanizmalar bulunmaktaydı. Büyük topraklar valiler ve kadılar tarafından yönetiliyordu, ancak bu kişiler merkezden atanıyordu.

Ancak 1830'lardan itibaren merkezleşme eğilimi, azınlıkların daha fazla özerklik talebine karşı koymak amacıyla daha da güçlendi. Aynı zamanda, Osmanlı hükümet sistemi dönüşüm geçirirken, belediyeçilik modern devlet sisteminden "ithal edildi". İlk belediye İstanbul Beyoğlu'nda, 1861'de de Kudüs Belediyesi kurulmuştur. 1870'lerde belediyeler MEWA bölgesinde yaygınlaşmaya başladı. 1907'de İran'da Tahran Belediyesi kuruldu ve vatandaşlara kendi belediye başkanlarını seçme yetkisi verildi. Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasına ve Avrupa'da kullanılan mekanizmalara dayalı desantralizasyonun kolaylaşmasına yol açan en büyük dönüm noktası olmuştur.

Desantralize İşbirliğinin Bölgedeki Benzersiz Karakteri

Vurgulanması gereken ilk nokta, desantralize işbirliğinin diğer bölgelerin aksine henüz emekleme aşamasında olduğudur. II. Dünya Savaşı Avrupa şehirlerinde önemli bir katalizör görevi görerek şehirden şehre çok sayıda değişimi teşvik ederken, aynı etki MEWA bölgesinde hissedilmemiştir. Burada odak noktası karşılıklı öğrenmedir ve işbirliğinin çoğu bölgedeki şehirler arasında gerçekleşmektedir. Ulusal düzeydeki derin siyasi kutuplaşma, desantralize işbirliğinin yerleşmesini engelleyen önemli bir faktör olarak tanımlanmıştır. Bazı ulusal sınırların her iki tarafında da doğal bağları ve ortak çıkarları bulunan topluluklar olduğu kabul edilir; ancak bunların karşısında, topluluklar arasında karşılıklı işbirliğini engelleyen (soğuk savaş tarafından şiddetlenen) büyük siyasi çatışmalar yer almaktadır. Dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli nokta da, bölge içindeki her ülkenin kendine özgü tarihi ve kendine özgü zorlukları nedeniyle MEWA bölgesi hakkında kolayca genelleme yapılamamasıdır.

Bu, Eğitim Ekibi ile yapılan görüşmeler sırasında ortaya çıkan ve bölgedeki stratejik yaklaşımı güçlü bir şekilde etkileyen, tekrar eden bir tema olmuştur.

Belediyelerin özerkliğini sınırlayan merkezileşme zorluklarına ve daha önce dile getirilen ve anlamlı bir desantralize işbirliği için gereken güven ilişkilerinin kurulmasına çok az katkı sağlayan siyasi çatışma sorununa ek olarak, bölgedeki birçok belediyenin kapasitesi de oldukça sınırlıdır. Bu, desantralize işbirliği girişimlerine ayrılacak daha az insan kaynağı olduğu anlamına gelir. Bu zorluğu daha da şiddetlendiren şey, yerel yönetim birliklerinin (LGA) bulunmamasıdır. Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve Filistin Yerel Yönetimler Birliği (APLA) dışında, bölgede, diğer bölgelerde olduğu gibi, desantralize işbirliği çabalarını aktif olarak savunan aktif bir yönetim birliği bulunmamaktadır. Bu gerçek bir zorluktur ve yine pratik ve gerçekçi öğrenme stratejilerine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

UCLG-MEWA'nın katalizör ve etkinleştirici rolü

Belediye kapasitelerinin azlığı ve yerel yönetim birliklerinin eksikliğinin bir sonucu olarak, UCLG-MEWA gibi uluslararası kurum ve kuruluşlar, uluslararası finans kuruluşları, ulusal ve uluslararası kalkınma ajansları belediyelerin desantralize işbirliği programlarını destekleme noktasında kilit rol oynamaktadırlar. Burada özellikle UCLG-MEWA'nın yetki alanı kapsamında bölgede desantralize işbirliğini tanıtmada itici güç olduğu, birçok desantralize işbirliği projesini aktif olarak kolaylaştırdığı ve teşvik ettiği vurgulanmalıdır. Bölgesel Bölüm, Yerel Yönetim Birliklerinin yokluğunda ilk temas noktasıdır ve kritik bir köprü rolü oynamaktadır. Belediyelerin ihtiyaç ve önceliklerini içeren bir veri tabanından yararlanarak ilgili şehirlere yardım sunar ve bölgedeki şehirler arasında aracı rolü oynar. Bu, ortakları belirleyen altı tematik komite tarafından yürütülmektedir. SKA'ların yerelleştirilmesine yönelik farkındalık yaratma çabalarının hükümetler ve topluluklar arasında önemli olduğu tespit edilmiştir; dolayısıyla SKA çerçevesinin bölgedeki şehirler arasında ortak bir platform olarak kullanılması MEWA'nın stratejik yaklaşımının anahtarı olmuştur. UCLG-MEWA'nın bölgedeki yirmi belediyede pilot uygulama yaptığı SKA çerçevesinin başarısını kabul etmekte ve vurgulamakta fayda vardır. Bu ölçek, COVID-19 ve sınırlı finansman gibi rahatsız edici faktörlere rağmen zaman içinde yükseltilecektir.

Daha sonra da bahsedileceği üzere, UCLG-MEWA, çok sayıda zorluğa rağmen bölgede eyleme geçme konusunda yetkin ve hevesli olan genç ve güçlü bir profesyonel ekibe sahiptir. Yaşanan pek çok kriz, aynı zamanda şehirlerin SKA'larla bağlantılı ve şehir öncülüğündeki desantralize işbirlikleri aracılığıyla ulus-devletler arasındaki işbirliğine yardımcı olma konusunda liderlik rolleri üstlenmeleri için benzersiz fırsatlar da yaratmıştır. Bu, teşvik edilmesi gereken önemli bir eğilimdir.

Uygulayıcıların SKA bağlantılı desantralize işbirliğini uygulamaya hazır olma durumu

UCLG-MEWA Eğiticilerin Eğitimi programının 2022'de kullanıma sunulması için hazırlıklar devam ederken, Orta Doğu ve Batı Asya bölgesinden 21 uygulayıcı ile de bir anket gerçekleştirilmiştir. Örneklem sayısı az olsa da, bölgedeki desantralize işbirliği dağıtımına hazır olma durumuna ilişkin faydalı bilgiler sağladığı için sonuçlar burada paylaşılmaktadır. Anketin tam bir analizi sunulmamıştır, ancak dört temel alan vurgulanmaktadır.

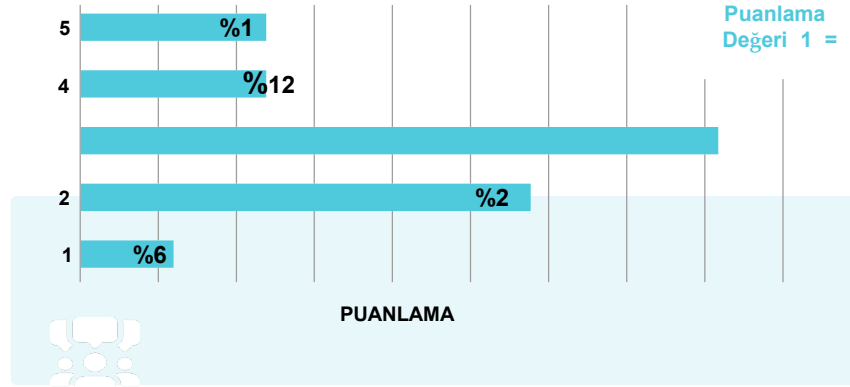
İlk ilginç sonuç, Yerel Bölgesel Yönetişim yetkililerinin desantralize işbirliğinin karmaşıklığına ilişkin anlayışlarını nasıl derecelendirdiğiyle ilgilidir. Bu bize, MEWA bölgesindeki SKA bağlantılı desantralize işbirliğinin genel farkındalığının kapsamı hakkında bir fikir vermektedir.

Şekil 1

Desantralize işbirliğinin anlaşılması

(Kaynak, UCLG- MEWA, 2022).

Yukarıdaki Şekil 1'de de görüldüğü üzere, katılımcıların %40'ından fazlasının **desantralize işbirliklerine yönelik anlayışı** sadece ortalama düzeydedir. Sadece dörtte birinden azının bilgi tabanını yüksek/çok yüksek olarak tanımlaması ve üçte birinden fazlasının anlayışlarının zayıf olduğunu belirtmesiyle birlikte, sonuçlar, desantralize işbirliği konusunda yeterli farkındalık ve bilgi olmadığını göstermektedir. Ayrıca, eğitim programı için önemli bir ihtiyaç ve itici güç olduğunu göstermektedir. Katılım düzeyleri göz önüne alındığında, bölgedeki bilgi ve öğrenme ihtiyacının büyük olduğuna dair iyi bir gösterge vardır.

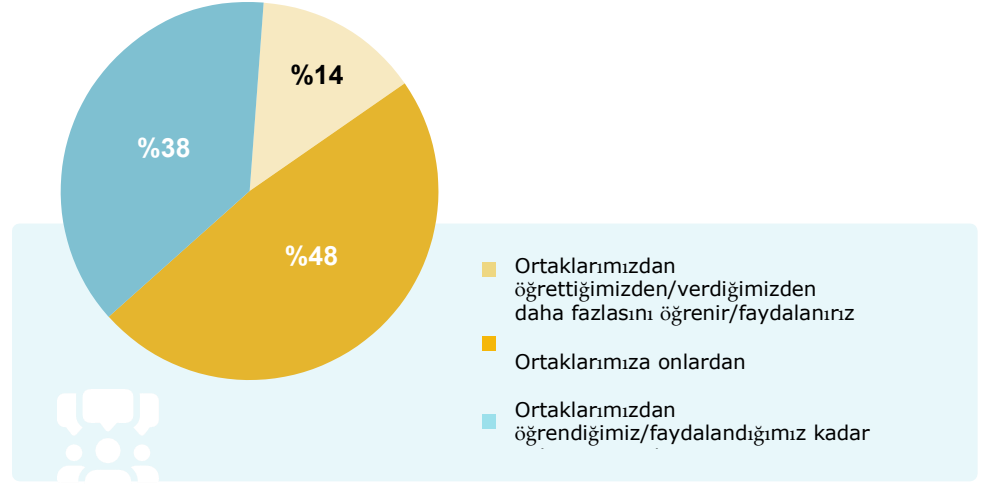
Anket ayrıca, MEWA'daki uygulayıcıların iki desantralize işbirliği ortağı arasındaki ilişkinin doğasını nasıl algıladığını açıklamaya çalışmıştır. Katılımcılardan ayrıca, desantralize işbirliği projelerinin kendileri için daha faydalı olup olmadığını ya da kendilerini ağırlıklı olarak öğretmen/bilgi aktarımından sorumlu olarak görüp görmediklerini ya da aslında sürecin hem öğretme hem de öğrenme ile daha karşılıklı olup olmadığını paylaşmaları istenmiştir.

Şekil 2

Desantralize işbirliği ortakları arasındaki ilişki algısı

(Kaynak, MEWA 2022).

Şekil 2'de belirtildiği üzere, tüm katılımcıların neredeyse yarısının öğrenme süreçlerini, ortaklarına teknik bilgi veren birincil bilgi paylaşımcıları oldukları bir süreç olarak tanımladıklarını gözlemlemek ilginçtir. Bunu, katılımcıların üçte birinden fazlasının desantralize işbirliği sürecinde kendilerinin öğrendiği kadar kendilerinin de öğrendiği karşılıklı bir öğrenme süreci olduğunu düşünmesi izlemiştir. Bilgiyi öğretme ve paylaşma konusundaki bu isteklilik, gelecekte şehirler arası alışverişler açısından iyiye işarettir.

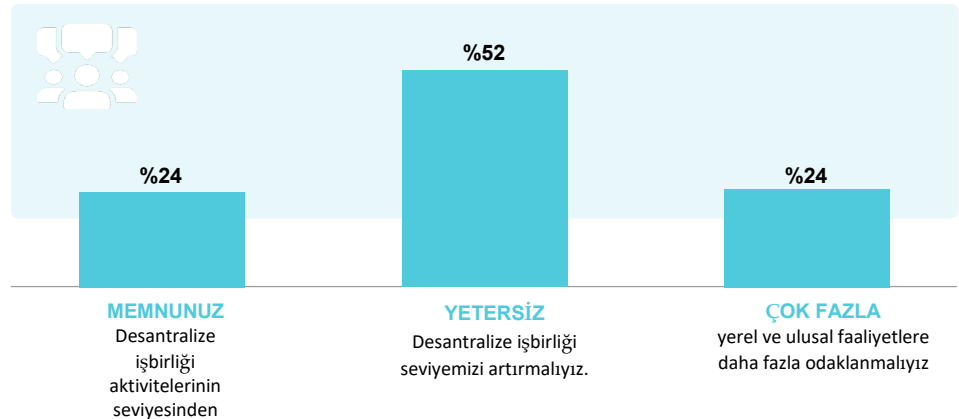
MEWA anketinden elde edilen üçüncü faydalı sonuç ise katılımcıların SKA bağlantılı desantralize işbirliğinde harcanmakta olan **çaba ve enerji miktarına ilişkin algısını** belirlemeye odaklanmasındır.

Şekil 3

Desantralize işbirliği için harcanan çabaların algılanması

(Kaynak: UCLG-MEWA, 2022).

Bu sonuçtan ortaya çıkan açık eğilim, tüm anket katılımcılarının yarısından fazlasının desantralize işbirliğine yönelik çabaların şu anda yetersiz olduğunu düşünmesiydi. Elbette ki bölgedeki rekabet halindeki öncelikler ile kapasite ve daha önce ana hatlarıyla belirtilen diğer zorluklarla ilgili sorunlar göz önüne alındığında, bu şaşırtıcı bir sonuç değildir.

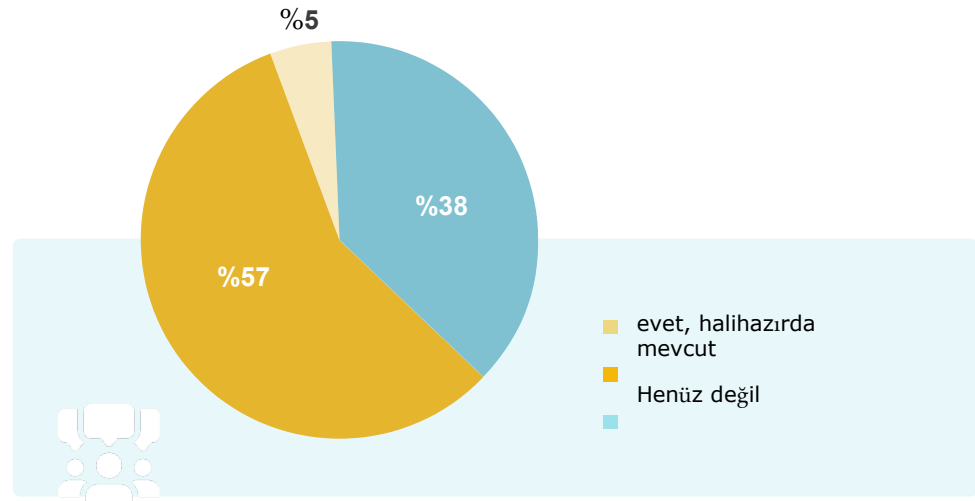
Dördüncü ve son keşif alanı, MEWA bölgesindeki **şehirlere arası işbirliği için mevcut hazırlık ve planlama durumuyla** ilgilidir. Katılımcıların üçte birinden fazlası desantralize işbirliğine geçme planlarının hâlihazırda mevcut olduğunu belirtmesine karşın, katılımcıların yaklaşık %60'ı desantralize işbirliğinin yaygınlaştırılması için henüz hazırlık yapmamıştır. Yine de bu, şaşırtıcı bir sonuç değildir; çünkü yapılandırılmış ve koordineli bir program başlatmak için ortak bir çaba gösterilmemiştir. Katılımcıların sadece %5'inin bunun bir öncelik veya ilgi alanı olmadığını belirten sonucu cesaret vericidir ve daha sonra tartışılacaktır.

Şekil 4

Desantralize işbirliğine hazırlık durumu ve planlama algısı

(Kaynak: UCLG-MEWA, 2022).

Uygulamaya odaklanma: Seçili MEWA desantralize işbirliği uygulamalarının

sergilenm

UCLG Eğitim ve UCLG-MEWA ekiplerinin SKA'ların Desantralize İşbirliği Yoluyla Yerleştirilmesi konulu Modül 4'ün yaygınlaştırılmasıyla ilgili olarak yakın zamanda gerçekleştirdikleri çalışmalardan elde edilen temel yansımalarından biri, Bölgenin yaşadığı pek çok zorluğa rağmen, merkezi olmayan işbirliği girişimlerine ilişkin pek çok iyi uygulama örneği bulunduğunun farkına varılması olmuştur. Bu müdahaleler,

uluslararası örgütlerin ve ulusal makamların aktif desteğini ve kolaylaştırıcılık sıfatını harekete geçirdi. Bu projeler arasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenen Lahor'daki Hızlı Otobüs Transit sisteminden Pecs Belediyesi ve UNESCO'nun desteğiyle Kütahya Belediyesi'nde proaktif kültürel strateji geliştirmeye; AB fonlarını harekete geçiren TBB Kardeş Şehirler programlarından APLA, TBB ve UCLG-MEWA'dan çok sayıda ortağı harekete geçiren İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi ile Filistin Şehirleri arasında su ve su yönetimi konusunda teknik bilgi alışverişine kadar geniş kapsamlı projeler yer almaktadır. Farklı paydaşlar tarafından sağlanan bu tür kolaylaştırmalar, güvenilir bağlar kurulmasında etkili olmuştur. Bu tür değişimlerin tam bir veri tabanı, UCLG-MEWA ekibi tarafından hazırlanmaktadır ve yakında kullanıma sunulacaktır. Okuyucuya desantralize işbirliği projeleri hakkında bir fikir vermek amacıyla, aşağıda iki örnek paylaşılmıştır. Bunlar, MEWA bağlamında en iyi şekilde işleyen farklı desantralize işbirliği yöntem ve metodolojilerinden yararlanmaktadır.

Örnek 1

Lahor ve İstanbul Metrobüs Projesi

Pakistan'ın en önemli cazibe merkezlerinden bazılarında ev sahipliği yapan hareketli Lahor şehri, dünyanın dört bir yanındaki turistlerin ilgisini çeken zengin tarihi ve kültürel özellikleri barındırmaktadır. Bu özelliklerinin yanı sıra, ülkenin ikinci büyük şehri olarak yaklaşık 12 milyonluk yoğun bir nüfusu bulunmaktadır. Herhangi bir ortamda, kentsel yayılma genellikle hazırlıksız kentler için bir zorluk teşkil etmekte ve uygun ulaşım sistemleri gibi temel hizmetlerin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Ulaşım altyapısına duyulan önemli ihtiyaçtan hareketle, Lahor yoğun trafik sıkışıklığıyla boğuşmakta ve şehirde uygun bir toplu taşıma altyapısının bulunmaması sorununu ele almak için acilen sağlam bir çözüme ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, yoğun trafik sıkışıklığı, yüksek yoksulluk oranları ve vatandaşların temel hizmetlere, özellikle uygun toplu taşımaya sınırlı erişimi gibi uzun süredir devam eden sorunlarla da rekabet eden bir öncelikli.

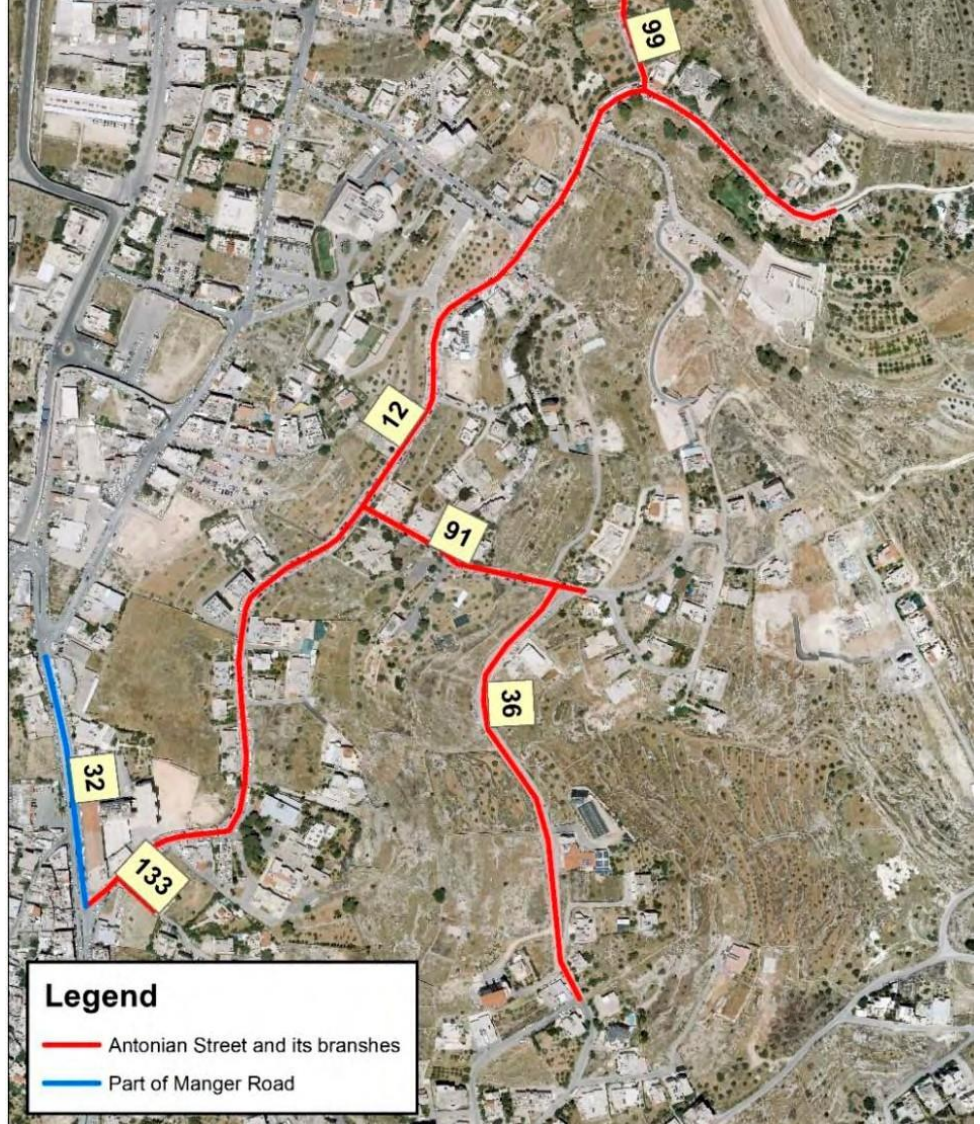
Lahor şehrini temsil eden bir ulaşım heyeti, bu acil ihtiyaca yanıt vermek amacıyla Lahor Metrobüs (BRT) Projesi'ni başlatmak için İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ile işbirliği yaptı. Daha spesifik olarak, Lahor'daki metrobüs sistemi inşaatı için 2012 yılında bir Mutabakat Zaptı (MOU) imzalanmıştır. Toplu taşıma, metrobüs sistemi ve ulaşım planlaması alanlarına özel önem veren bu Güney-Güney bölgesel ortaklığı doğrudan desantralize işbirliği, güven ve verim çerçevesinde şehirdeki sorunları çözmeyi amaçlamaktaydı. İmzalanan MOU'nun doğrudan bir sonucu olarak, Lahor Metrobüs Sistemi başarıyla inşa edilmiş ve sistem, 2022'de açılan son ek güzergâhlarla birlikte daha da geliştirilmiştir.

Projenin başlatılmasını sağlayan arka plan ve unsurlardan hareketle, projenin yalnızca belirli sonuçlara ulaşma niyetiyle tasarlanmamış, aynı zamanda SKA'lara ulaşma yolunda ilerlemesini sağlayan unsurları da bünyesinde barındırmış olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, yol güvenliğinin artırılması ve trafik kazalarından kaynaklanan ölüm ve yaralanma sayısının yarıya indirilmesi açısından büyük önem arz etmekteydi (SKA 3). Ayrıca, Lahor nüfusunun sürdürülebilir enerji kullanan, modern ve uygun fiyatlı (SKA 7) ve kapsayıcılığı yüksek (SKA 9) esnek bir altyapıya sahip bir ulaşım sistemine erişiminin çok önemli olduğu düşünülmüştür. Erişilebilirlik bileşeni de dikkate alınarak, projenin sonraki aşamalarında Lahor halkı için ulaşım erişim ve genişletilmiş toplu taşıma araçlarına öncelik verildiğinden, proje kapsamlı bir şekilde SKA 11'in esnek altyapısına yerleştirilmiştir. SKA'ları projeye bağlamanın zorluğu, projenin SKA'ların başlangıcından önce başlamış olmasıydı, dolayısıyla SKA 11'in kasıtlı olarak dâhil edilmesi de gecikmiştir.

Örnek 2

Köln ve Beytüllahim'in yenilenebilir enerji konusundaki işbirliği

Yenilenebilir enerjinin yeni teknolojiye dâhil edilmesi, iklim değişikliğinin etkilerini ele almak açısından ve sürdürülebilir bir çözüm olduğundan mevcut politika söylemlerinde öne çıkan bir ögedir. Güneş ve rüzgâr gibi doğal kaynaklardan temiz ve sürdürülebilir enerji elde edilmesi, gelecek nesillerde bile modası geçmeyecek bir yeniliktir. Bu nedenle, bu yaklaşımın mümkün olduğu kadar yaygınlaşmasına ciddi ihtiyaç vardır. Bu arka plana karşı, 2020'den önce Beytüllahim'in aydınlatma ağı geleneksel enerji biçimlerine dayanmaktaydı. Bu, yalnızca çevreye zararlı olduğu için değil, aynı zamanda her hanenin faturasına sokak aydınlatma ücreti yansıtıldığından, konut sakinleri için mali bir zorluk olduğunu da göstermekteydi. Başka bir deyişle, Beytüllahim, enerji tüketimini azaltmak için yeni teknolojileri acilen dikkate almak zorunda kaldı.

Bu nedenle, Beytullahim ve Köln, acil bir müdahaleye duyulan ihtiyacı kabul ederek, zararlı emisyonlara karşı mücadele ve yeşil enerji üretimi için güçlerini birleştirdi. Bir Mutabakat Zaptı imzaladılar ve ana caddelerdeki yüksek maliyetli yüksek basınçlı sodyum buharlı lambaların LED aydınlatma ile değiştirilmesi ve merkez otogar terminalinin çatısına bir fotovoltaik sistem kurulmasına yönelik son teknoloji bir proje başlattılar. Bu nedenle, sokak aydınlatması enerji tüketimini azaltarak maliyetleri düşürdüğü ve dolayısıyla Beytullahim sakinlerinin ev faturalarına yansıdığı için bunun en uygun yanıt olduğu düşünülmektedir.

Herhangi bir projenin başlangıç aşamasında, hedefler belirlemek ve onlara ulaşmak için sürekli çalışmak çok önemlidir. Bu kapsamda girişim, sokak aydınlatma ağı için eski aydınlatma sistemini, enerji verimliliği artırılmış yeni LED lambalarla değiştirerek enerji maliyetlerini düşürmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, güneş paneli sistemi kurularak sağlanan elektrik temini için sürdürülebilir bir enerji kaynağına sahip olunması da öngörülmüştür. İklim değişikliği, temiz ve ekonomik enerji ve sürdürülebilir şehirler konularında bölge sakinlerini bilinçlendirmek de projenin hedefleri arasında yer almıştır. Son olarak, LED aydınlatmanın kurulumu, bakımı ve işletilmesi için yerel kapasitelerin güçlendirilmesi ve özellikle uzmanlık alışverişi yoluyla sürdürülebilir proje başarısının sağlanması da projeden beklentiler arasındaydı.

Projeye 2020 yılında başlanmış ve proje 2022 yılında tamamlanmıştır. Uygulamada üç ihalenin yapılmasına dayanan üç aşamalı bir yaklaşım benimsenmiştir. Caritas Caddesi ve şubelerinin yanı sıra Manger Caddesi'nin bir parçası olan sokak aydınlatma armatürleri, ünitelerinin satın alınma ve tedarik edilme sürecinin ilk aşaması Temmuz 2021'de tamamlanmıştır. İkinci aşama, Ekim 2021'den itibaren devam eden ve Nisan 2022'de tamamlanan Otogara 50 KW Güneş Paneli tedarikini ve kurulumunu gerektirmekteydi. Antonian Society Caddesi için sokak aydınlatma armatürleri ve ünitelerinin satın alınması ve tedarikinden oluşan üçüncü aşama Ekim 2021'de başlamış ve Ocak 2022'de tamamlanmıştır.

Ortaklar, bu doğrudan desantralize işbirliği projesini tasarlarken küresel hedeflerden ilham aldı ve girişimin bu hedeflerle uyumlu olmasını sağladı. Sürdürülebilir şehirlerde ve topluluklarda (SKA 11), etkili iklim koruma önlemlerinin alındığı (SKA 13), uygun fiyatlı ve sürdürülebilir enerjiden faydalanmak (SKA 7), Beytullahim sakinleri için bir öncelikti. Nitekim Beytullahim'in 2018-2021 SDIP'sinde vurguladığı ana hedeflerden biri de sokak aydınlatması için enerji verimliliği üzerinde çalışmak ve elektrik tüketimini azaltmaktır.

SKA bağlantılı desantralize işbirliğinin başlatılması için geliştirilmesi Eğitim

Eğitimi

Pandeminin ortaya çıkmasıyla daha da karmaşık hale gelen kalkınma sorunlarıyla karşı karşıya kalınmasına rağmen, MEWA bölgesinin bağlantı kurmak, eğitim yoluyla güçlendirmek ve SKA yerelleştirme sürecini ileriye taşımak için kolektif olarak bir gündem oluşturmaya yardımcı olma amacıyla ülkelerin enerjisini harekete geçirme konusundaki liderliği takdire şayandır. UCLG-MEWA ekibi, UCLG Eğitim ekibi ile ortaklaşa olarak, bölge için özel olarak hazırlanmış bir temas içi eğitim oturumu planlamak ve yürütmek için üç ay süreyle işbirliği yapmıştır.

Daha önceki bölgesel sunumlardaki pandemi kısıtlamaları da göz önünde bulundurulduğunda, bu temas eğitim modunun Modül 4 için kullanıma sunulan ilk eğitim olduğunun vurgulanmasında fayda vardır.

MEWA bölgesindeki LRG uygulayıcılarını, kendi eğitimlerini yürütmek için desantralize işbirliği anlayışlarını derinleştirecek bilgi ve araçlarla donatmak amacıyla, 26-27 Mayıs 2022 tarihlerinde Konya'da oldukça interaktif bir eğitim gerçekleştirilmiştir. UCLG ve Platforma'nın [SKA'ların yerelleştirilmesine ilişkin Modül 4 Eğitici Rehberi \(2021\)](#) tarafından yönetilen oturum, bölge için özel öncelikli alanlar olarak tanımlanan hususları kapsayacak şekilde karma öğrenme metodolojisini benimsemiştir. Desantralize işbirliğinin tarihi ve SKA ilkeleri ile ilişkisi hakkında bilgi sahibi olan eğitmenler, yeni ortaklık, kaynak ve finansman olanaklarının değerini ve SKA ile bağlantılı desantralize işbirliği proje ve politikaların nasıl tasarlanacağını takdir etme konusunda güçlendi. Gerçek hayattaki örnek olay incelemelerine odaklanan deneyimsel öğrenme bileşeni, Lahor'daki (Pakistan) Otobüs Hızlı Transit projesindeki işbirliğinden ve Beytüllahim'deki (Filistin) yenilenebilir enerji ve yeni teknolojinin dâhil edilmesi konusundaki işbirliğinden alınan derslere dayanmaktadır.

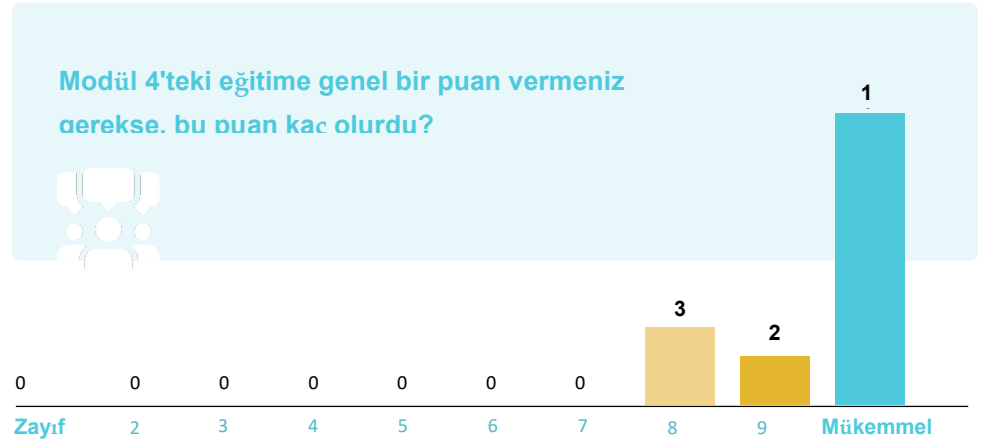

Oturum sonunda tüm katılımcılardan isimsiz olarak alınan geri bildirimlerden, eğitimin amacına ulaştığı anlaşılmıştır (katılımcıların puanlarını gösteren aşağıdaki Şekil 5'e bakınız). Katılımcıların oturumu bir eğitimden ziyade bir liderlik semineri olarak tanımlaması ve aktif katılım, tartışma ve müzakere için önemli bir alan yaratılması nedeniyle kişisel tanıklıklar daha önemliydi. En ilginç olanı ise ankete katılanların %100'ünün eğitimi kendi bölgelerinde ve ağlarında tekrarlamak istemeleriydi.

Şekil 5 Eğitim geri bildirimi

(Kaynak: MEWA 2022)

UCLG Eğitim ekibiyle yapılan kapanış değerlendirme çalıştayında, olumlu sonuçların elde edildiği kritik başarı faktörlerinden biri, MEWA ekibinin yüksek beceriye sahip ve gelecekte eğitimi yaygınlaştırmaya istekli ve muktedir olan doğru katılımcıları seçmek için yatırım yapmış olmasıydı. Tekrarlamak gerekirse, bir diğer kritik faktör de UCLG-MEWA ekibinin vizyon sahibi bir Genel Koordinatör tarafından yönetilen ve işleri kolaylaştıracak bir Genel Sekreter tarafından desteklenen son derece yetkin, profesyonel ve özverili personelden oluşmasıydı.

Çalıştay, katılımcıların sembolik bir kapanış töreninde el ele tutuşması ve SKA bağlantılı desantralize işbirliği programını ileriye taşımayı taahhüt etmesiyle sona erdi. Aşağıdaki üç somut eylem ortaya çıkmıştır:

01 Amman Uluslararası İlişkiler Politikasının Geliştirilmesi ve Stratejik Planla Uyumlaştırılması

Ürdün'ün Amman kentindeki bu proje, IGR ofisi, yerel üniversite ve BM-Habitat liderliğindeki küçük bir bölümler arası ekip tarafından yürütülecek ve Amman (2022 - 2026) Stratejik Planının revizyonunu içerecektir.

02 Bölgedeki kilit şehirlerde eğitim yapılması

İkinci önemli müdahale, yerel metodolojiler kullanılarak ilgili şehirler tarafından uyarlanacak olan eğitimin yaygınlaştırılmasıdır. UCLG-MEWA ekibi bu belediyelere destek verecek ve İnsan Kaynakları ve Eğitim departmanları tarafından yönetilecektir. Burada odak noktası, programın yaygınlaştırılması için daha fazla personelin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi olacaktır.

03 Şehir ve Üniversite İşbirliği Projesi

Üniversitelerin genellikle geride bırakıldığı bilincinde olan bu süreç, üniversiteyi belediyelerle ortak haline getirmeyi amaçlamaktadır. İlk adım olan müfredat güncellemesi, 2023/2024 mali yılında yapılacaktır. MEWA, TBB, Yalova Üniversitesi ve Bakanlığı kapsayan bir Mutabakat Zaptı hazırlanacaktır.

Bu üç eyleme ek olarak, şehirlerden aşağıdaki taahhütler de alınmıştır:

Tablo 1

Katılımcıların çalıştay sonrası taahhütlerinin özeti

 Şehrin İsmi	 Taahhüt	 Zaman dilimleri
1. Tahran, İran	 Eğitim programının İran'da yaygınlaştırılması	Temmuz-Aralık 2022

Eylem için sonraki strateji

UCLG'nin diğer bölgesel birimlerinde olduğu gibi, UCLG-MEWA ile birlikte düzenlenen eğitim oturumunun önemli sonuçlarından biri, UCLG Eğitim ve UCLG-MEWA'dan liderlik ekiplerinin, bölgelerindeki desantralize işbirliğine yaklaşım üzerine birlikte düşünmeleri

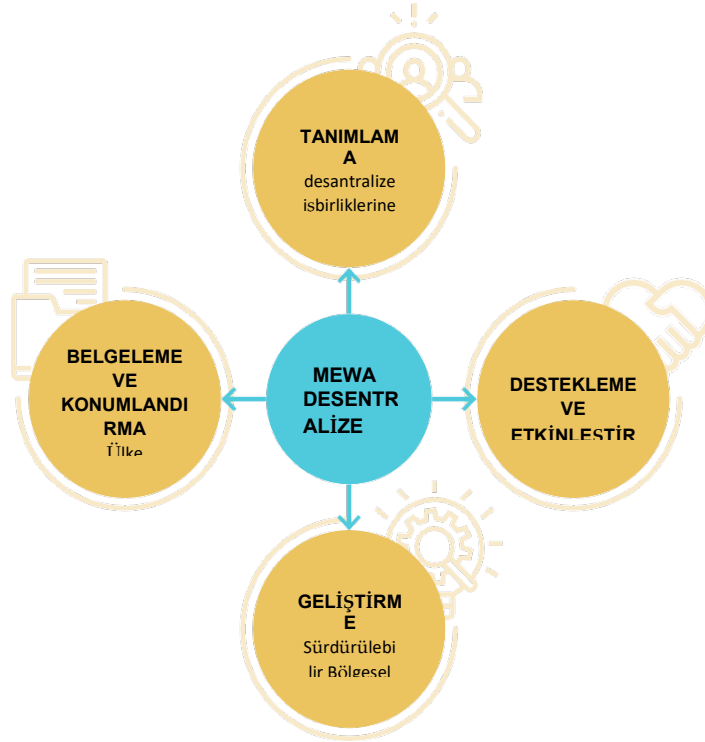
ve SKA'ların desantralize işbirliğine dahil edilmesine yardımcı olacak stratejik bir eylem planı oluşturma sürecine başlamaları için yaratılan fırsattı. Bu amaçla, Haziran 2022'de ileriye dönük bir yol haritası çizmek üzere başarılı bir çalıştay düzenlenmiştir. Özetle, çalıştayda üzerinde anlaşmaya varılan üst düzey stratejinin dört temel bileşeni aşağıdaki Şekil 6'da sunulmuştur:

Şekil 6

MEWA Bölgesi'nde SKA bağlantılı desantralize işbirliği için stratejik bir çerçeveye doğru

(Kaynak: Urban Vision, 2022).

İlk merkezi eylem, MEWA bölgesindeki **benzersiz ihtiyaçların ve önceliklerin belirlenmesidir**. Bölgenin son derece farklılaşmış olduğu, örneğin Körfez ülkelerinin diğerlerine kıyasla benzersiz bir dizi sorununun bulunduğu aşikârdır. Her bir ülke bağlamının değerlendirilmesi gerektiğinden, bölge için özel bir yaklaşım benimsemek bile mümkün değildir. Bu nedenle müdahaleler, yerel bağlam ve dinamikler göz önünde bulundurularak ülkeye özgü yapılacaktır. Belediye başkanlarının birçoğu mühendis olduğundan

odak noktasının ağırlıklı olarak teknik işbirliği olduğu da belirtilmiştir. Örneğin; sosyal konular ve vatandaş katılımı ile ilgili konular henüz oluşum aşamasındadır ve bu içerik alanları zaman içinde ortaya çıkacaktır.

Benimsenen ikinci ilgili eylem, **desantralize işbirliğinin ülke düzeyinde belgelendirilmesi ve konumlandırılmasıyla ilgilidir.** Modül 4 eğitiminin, desantralize işbirliği uygulamalarının mükemmel örneklerinin sergilenmeye başlanması için fırsat yarattığı kabul edildi. Dolayısıyla mesele, yetersiz uygulamalardan ziyade, iyi olan desantralize işbirliği uygulamalarının daha fazla belgelendirilmesi, sergilenmesi ve kutlanmasına yönelik ihtiyaçtır. Kent Diplomasisi Komitesi'nin bu tür projelerin paylaşılması için alan yaratmak üzere kullanılması kararlaştırıldı. Benzer şekilde, görünürlüğü artırmak için UCLG-MEWA'nın üç aylık puanı da en üst düzeye çıkarılacaktır.

Üçüncü eylem, **ülke şampiyonlarının sürekli desteklenmesi ve etkinleştirilmesiyle ilgiliydi.** Tüm şampiyonların aynı yetkiye sahip olmadığı ve bu gerçeğin stratejide hesaba katılması gerektiği belirtildi. Şehir Diplomasisi Komitesi'ndeki yeni liderlik, şampiyonların desteğinin alınmasını sağlamak için harekete geçirilmesi gereken bir fırsat olarak görülmüştür. İlgili Bakanlıklar, üniversitelerin SKA Merkezleri, uluslararası fon sağlayıcılar ve ajanslar gibi diğer ortaklar da ilerleme sürecinde aktif olarak dikkate alınmalı ve önemli olarak işaretlenmelidir.

Son olarak, ayrıntılı bir yıllık faaliyet programı ile üç yıllık bir yetkiye odaklanan **sürdürülebilir Bölgesel Desantralize İşbirliği Programının** hazırlanması kararlaştırıldı. Diğer bölgelerden farklı olarak, programların uygulanabilirliğini sıklıkla etkileyen seçimlerin etkisi göz önüne alındığında uzun vadeli programlar geliştirmenin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda eğitim önemli bir katalizör görevi görmüştür; zira her bir katılımcı ülke, SKA bağlantılı desantralize işbirliğinin hayata nasıl geçirileceğine dair girdi hazırlamakla görevlendirilmiştir. Bu girdiler, bölgesel programın genel anlamda geliştirilmesine yardımcı olacaktır.